

ISSN 2415-3729 (Print)
ISSN 2415-3737 (Online)

Hryhorii Skovoroda
University
in Pereiaslav
(Pereiaslav, Ukraine)

Volume 18 – 2023

PROFESSIONAL EDUCATION:

- *methodology,*
- *theory*
and technologies

The collection of scientific papers

Pereiaslav
2023

Founder: Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Certificate of state registration of printed mass media:

Series KB №21232-11032P dated 13.02. 2015.

Series KB №25396-15336IIP dated 29.01.2023.

Founded in 2015

Frequency: semiannual

The collection of scientific papers is included in the category «B» of the List of scientific professional editions of Ukraine in the area of pedagogical sciences (011, 012, 013, 014, 015, 016, 231) (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from March 17, 2020 № 409).

Recommended by the Academic Council of the

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

(Record № 6 dated 21.12.2023)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COUNCIL AND EDITORIAL BOARD:

Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **O. Zhernovnykova** (*Chief Editor*) (Ukraine); Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **I. Dobrockok** (*Managing Editor, Science Editor*) (Ukraine); Full Member of the NAES of Ukraine, Dr. Sc. in History, Prof. **V. Kotsur** (*Science Editor*) (Ukraine); Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **O. Topuzov** (*Science Editor*) (Ukraine); PhD in Economics, Assoc. Prof. **Cr. Barna** (Romania); PhD in Tourism, Assoc. Prof. **Z. Breda** (Portugal); Dr. Sc., Prof. **J. Vveinhardt** (Lithuania); Dr. Sc., Prof. **V. Lamanuskas** (Lithuania); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **Cz. Lewicki** (Poland); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **J. Paško** (Poland); Dr. Sc., Assoc. Prof. **M. Skura** (Poland); Dr. Sc., Prof. **N. Sedziuviene** (Lithuania); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **N. Aristova** (Ukraine); PhD in Pedagogy, Assoc. Prof. **L. Basiuk**, Executive Secretary (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **L. Biriuk** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **I. Bohdanova** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **M. Vaintraub** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **H. Vasianovych** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **R. Horbatyuk** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **R. Hryshkova** (Ukraine); Technical Secretary **S. Dobrockok** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **I. Drozdova** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **O. Kobernyk** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Assoc. Prof. **V. Krulyk** (Ukraine); PhD in Pedagogy, Assoc. Prof. **N. Kushnir** (Ukraine); PhD in Economics, Assoc. Prof. **I. Makarchuk** (Ukraine); PhD in Pedagogy, Assoc. Prof. **O. Melnykova** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **O. Naboka** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **L. Ovsiienko** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **K. Osadcha** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **N. Paziura** (Ukraine); PhD in Pedagogy, **N. Rzhavska**, Responsible Editor (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **L. Savchenko** (Ukraine); PhD in Pedagogy, Assoc. Prof. **N. Serdiuk**, Responsible Editor (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **V. Stepashko** (Ukraine); PhD in Pedagogy, Assoc. Prof. **L. Tkachuk** (Ukraine); Dr. Sc. in Psychology, Prof. **N. Kharchenko** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **O. Shapran** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **Yu. Shapran** (Ukraine); Dr. Sc. in Pedagogy, Prof. **L. Shtefan** (Ukraine).

P 84 Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології (2023). Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. Volume 18. 292 p.

The collection includes the scientific works with the results of theoretical and experimental research on the current problems of professional education in Ukraine and the world.

It is addressed to scholars, young researchers, teachers, and everyone who is interested in national practice and world tendencies and innovations in the field of education.

The authors are responsible for a verity of the information given in the articles, an accuracy of titles, numbers, names and citations.

E-mail: phdpu.nfv@gmail.com

ISBN 978-617-7747-00-0

<https://doi.org/10.31470/2415-3729-2023-18>

© Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, 2023

© Authors of articles, 2023

ISSN 2415-3729 (Print)
ISSN 2415-3737 (Online)

Університет Григорія
Сковороди в Переяславі
Міністерства освіти і науки
України

Випуск 18 – 2023

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА:

- *методологія,*
- *теорія*
та технології

Збірник наукових праць

Переяслав
2023

Засновник – Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

КВ №21232-11032Р від 13.02.2015 р.

КВ №25396-15336ПР dated 29.01.2023.

Видання засновано у 2015 році

Виходить двічі на рік

Збірник наукових праць включено до категорії «Б»

Переліку наукових фахових видань України

(Галузь знань – педагогічні науки, спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 231)

(Наказ МОН України № 409 від 17.03.2020 р.)

Рекомендовано до друку вченою радою

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

(протокол № 6 від 21 грудня 2023 року)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА РАДА ТА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Жерновникова О.А., доктор пед. наук, професор (*голови́й редактор*) (Україна); **Добросок І.І.**, член-кореспондент НАПН України, доктор пед. наук, професор, (*заступник голови́го редактора, науковий редактор*) (Україна); **Коцур В.П.**, дійсний член НАПН України, доктор іст. наук, професор (*науковий редактор*) (Україна); **Топузов О.М.**, член-кореспондент НАПН України, доктор пед. наук, професор (*науковий редактор*) (Україна); **Барна К.**, PhD, доцент (Румунія); **Бреда З.**, PhD, доцент (Португалія); **Ввайнхардт Й.**, доктор наук, професор (Литва); **Ламанаускас В.**, доктор наук, професор (Литва); **Левіцький Ч.**, доктор наук, професор (Польща); **Пашько Я.**, доктор наук, професор (Польща); **Скура М.**, доктор наук, доцент (Польща); **Шлядюжене Н.**, доктор наук, професор (Литва); **Арістова Н.О.**, доктор пед. наук, доцент (Україна); **Басюк Л.В.**, кандидат пед. наук, доцент, відповідальний секретар (Україна); **Бірюк Л.Я.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Богданова І.М.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Вайнтрауб М.А.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Васянович Г.П.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Горбатюк Р.М.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Гришкова Р.О.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Добросок С.С.**, технічний секретар (Україна); **Дроздова І.П.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Коберник О.М.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Круглик В.С.**, доктор пед. наук, доцент (Україна); **Кушнір Н.О.**, кандидат пед. наук, доцент (Україна); **Макарчук І.**, кандидат екон. наук, доцент (Україна); **Мельникова О.М.**, кандидат пед. наук, доцент (Україна); **Набока О.Г.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Овсієнко Л.М.**, доктор пед. наук, доцент (Україна); **Осадча К.П.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Пазюра Н.В.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Ржевська Н.В.**, кандидат наук, відповідальний редактор (Україна); **Савченко Л.О.**, доктор наук, доцент (Україна); **Сердюк Н.Ю.**, кандидат пед. наук, доцент, відповідальний редактор (Україна); **Степаншук В.О.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Ткачук Л.В.**, доктор психол. наук, професор (Україна); **Харченко Н.В.**, кандидат наук, доцент (Україна); **Шапран О.І.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Шапран Ю.П.**, доктор пед. наук, професор (Україна); **Штефан Л.А.**, доктор пед. наук, професор (Україна).

П 84

Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології : зб. наук. праць / Університет Григорія Сковороди в Переяславі. – Переяслав : Домбровська Я.М., 2023. – Вип. 18. – 292 с.

Збірник містить наукові статті з викладом результатів теоретичних і експериментальних досліджень актуальних проблем професійної освіти в Україні та світі.

Видання адресовано науковцям, молодим дослідникам, педагогам, усім, хто цікавиться національною практикою та світовими тенденціями і новаціями в освітній галузі.

Автори несуть відповідальність за достовірність представленої у статтях інформації, точність назв, цифр, прізвищ та цитат.

Iryna Poluboiaryna

Patriotic Education of Children’s Music School
Students in the Process of Studying Compositions
for Kobza (*in Ukrainian*).....142

Anastasiia Ptushka

Conditions for the Formation of Foreign Language
Communicative Competence of Technical Specialty
Students in the Process of Studying a Foreign
Language in Higher Educational Institutions
(*in Ukrainian*).....155

Viacheslav Riznyk

Adaptation of the Experience of Foreign Pedagogical
Community of Higher Education in the Students’
Critical Thinking Development in Ukraine
(*in Ukrainian*).....174

Pavlo Tkachenko

Structural Components of Professional Competence
of Future Economists Studying at Professional
Economic Colleges (*in Ukrainian*).....192

Iryna Fedoreiko, Roman Horbatiuk

Vocational and Pedagogical Training of Future
Bachelors in the Field of Transport at the
Pedagogical Institutions of Higher Education under
Modern Social and Economic Conditions
(*in Ukrainian*).....210

Huang Tiwen

Methods and Means of Developing Academic Talent of
Students in Universities of the PRC (*in Ukrainian*)..228

Tetiana Shcherban, Evhenii Antonyk

Professional Socialization of Future Economists by
Means of Social Networks (*in Ukrainian*).....246

Ірина Полубоярина

Патріотичне виховання учнів дитячих музичних шкіл в класі кобзи.....142

Анастасія Птушка

Умови формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення іноземної мови у ЗВО.....155

Вячеслав Різник

Адаптація досвіду зарубіжної педагогічної спільноти вищої школи з розвитку критичного мислення студентів в Україні.....174

Павло Ткаченко

Структурні компоненти професійної компетентності майбутніх економістів, які здобувають освіту у фахових економічних коледжах.....192

Ірина Федорейко, Роман Горбатюк

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах.....210

Хуан Тівень

Методи та засоби розвитку академічної обдарованості студентів в університетах КНР.....228

Тетяна Щербан, Євгеній Антоник

Професійна соціалізація майбутніх економістів засобами соціальних мереж.....246

Олександра Янкович, Владислав Вербець

Постать Яна Чохральського як зразок науковця, викладача і патріота для наслідування сучасною молоддю (1885 – 1953).....274

UDC 378.147:656-051

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2023-18-210-227>

Vocational and Pedagogical Training of Future Bachelors in the Field of Transport at the Pedagogical Institutions of Higher Education under Modern Social and Economic Conditions

Iryna Fedoreiko

Post graduate student of the evening form of study

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

✉ 2, Maksyma Kryvonosa Str., Ternopil, Ukraine, 46027

E-mail: ira-fed@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0942-5465>

Roman Horbatiuk

Doctor of Sciences in Pedagogy (DSc),

Professor of the Department of Mechanical Engineering and Transport,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

✉ 2, Maksyma Kryvonosa Str., Ternopil, Ukraine, 46027

E-mail: gorbaroman@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1497-1866>

Date of receipt of the article: November 01, 2023

Article accepted for publication: December 15, 2023

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах

Ірина Володимирівна Федорейко

аспірантка вечірньої форми навчання

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

✉ вул. Максима Кривоноса, 2, Тернопіль, Тернопільська область, Україна, 46000

Роман Михайлович Горбатюк

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету
ім. В. Гнатюка

✉ вул. Максима Кривоноса, 2, Тернопіль, Тернопільська
область, Україна, 46000

Дата надходження статті: 01 листопада 2023 р.

Стаття прийнята до друку: 15 грудня 2023 р.

Abstract

Intensive changes in social and economic conditions related to the development of labor markets and labor force require changes in the quality of training of specialists who possess not only special knowledge, but also certain qualities that ensure their competitiveness and professional mobility. This actualized the issue of modernizing the modern vocational and pedagogical education as a system of training teachers of vocational training, in particular, bachelors in the field of transport. **The purpose of article** is to analyse the theoretical and practical aspects of vocational and pedagogical training of future bachelors in the field of transport at the pedagogical institutions of higher education. **Methods of research** are analysis, systematization, observation and generalization. **Results.** It has been established that the vocational and pedagogical education of future bachelors in the field of transport is a special type of higher education, which is significantly different from the sectoral (engineering and technical, agricultural, economic) and actually pedagogical and is carried out in the system of vocational and pedagogical education. The specificity of vocational and pedagogical education consists in the training of staff for the implementation of educational programs of a professional orientation in the vocational education institutions of the I – II levels of accreditation. **Conclusions.** The key idea of integration and

psychological and pedagogical training for the vocational and pedagogical education gives a possibility to prepare a professionally mobile specialist with the necessary qualifications. It is extremely important not to allow the priority of sectoral or pedagogical components in the content of vocational and pedagogical education, since both components are equivalents. In the near perspective of key tasks of vocational and pedagogical training are the implementation of integrated training of future bachelors in the field of transport; additional psychological and pedagogical training of graduates of specialized institutions of higher education or additional specialized training of graduates who have completed their studies in pedagogical institutions of higher education. We see further scientific studies in forecasting and projecting the development of the system of vocational and pedagogical education.

Key words: vocational and pedagogical training, future bachelors in the field of transport, engineering pedagogues, integrated training.

References:

1. Proekt Stratehii rozvytku profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity na period do 2023 roku (2020). [Draft Strategy for the Development of Professional (Vocational and Technical) Education for the Period Until 2023]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Proyekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhosvity%20do%202023.pdf> [in Ukrainian].
2. Kabak, V. V (2013). Osoblyvosti vykorystannia elektronnykh dydaktychnykh vydan u protsesi pidhotovky maibutnykh inzheneriv-pedahohiv [Peculiarities of the use of electronic didactic publications in the process of training future engineers-pedagogues]. *Strategiczne pytania swiatowej nauki – 2013*. Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. Przemysł: Nauka i studia, 14, 58–60 [in Ukrainian].

3. Bondarenko, T. S., & Kozhevnikov, H. K. (2013). *Metody i modeli formuvannia hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do rozrobky ta vykorystannia kompiuternykh navchalnykh system: monohrafiia [Methods and models of formation of readiness of future engineers-pedagogues for the development and use of computer educational systems]*. Kharkiv: UIPA, 342. [in Ukrainian].
4. Brych, V., Bilous, L., Borysiak, O., & Brych, B. (2020). *Upravlinnia pidhotovkoiu robotnychykh kadriv [Management of training of workers]: monohrafiia*. Ternopil: VPTs «Ekonomichna dumka TNEU», 195 [in Ukrainian].
5. Horbatiuk, R. M. (2011). *Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh inzheneriv-pedahohiv kompiuternoho profiliiu [Theoretical and methodological principles of professional training of future engineers-teachers of the computer profile]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04*. Ternopil, 46. [in Ukrainian].
6. Tytova, N. M. (2018). *Teoretyko-metodychni osnovy psykhologo-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia: monohrafiia [Theoretical and methodological foundations of psychological and pedagogical training of future teachers of professional education]*. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova, 352 [in Ukrainian].
7. Sysko, N. (2019). The leading principles teachers' professional development of the professional (vocational) education. *Bulletin of Postgraduate Education (Series «Educational sciences»)*, 8 (37), 136–152.
8. Hura, S. O. (2004). *Orhanizatsiino-pedahohichni umovy adaptatsii maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [Organizational and pedagogical conditions for the adaptation of future engineer-pedagogues]: avtoref. dys. ... kand ped. nauk: 13.00.04*. Kharkiv, 21 [in Ukrainian].
9. Volkova, N. V. (2019). *Pidhotovka maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do vykorystannia komunikatyvnykh tekhnolohii u zakladakh profesiino-tekhnichnoi osvity [Preparation of future*

engineers-pedagogues for the use of communication technologies in vocational and technical education institutions]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykhohohiia». Pedahohichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and Psychology». Pedagogical sciences*, 1 (17), 105–111 [in Ukrainian].

Вступ

Невід’ємною частиною системи освіти та одним з основних елементів забезпечення стабільного та ефективного розвитку людського потенціалу та соціально-економічного розвитку України є процес підготовки компетентних робочих кадрів. Система професійної освіти завжди формувалася з урахуванням соціальної та економічної ситуації в країні, забезпечуючи висококваліфікованими робітничими кадрами та фахівцями-технологами соціальну сферу та реальний сектор економіки.

Проблема якості підготовки робочих кадрів для високотехнологічних виробництв будь-якої галузі промисловості має особливе значення і потребує невідкладних заходів щодо її вирішення. Саме рівень кваліфікованості та компетентності кадрового ресурсу визначає темп і рівень розвитку окремого підприємства та суспільства загалом. У сучасних соціально-економічних умовах лідируючі позиції в конкурентній боротьбі займають підприємства, які дбають про безперервний креативний розвиток технічної бази та використовують прогресивні технології. Однак найчастіше темпам технічного переоснащення виробництв не відповідає динаміка і якість професійної підготовки робочих кадрів.

З урахуванням цього, Міністерством освіти і науки України розроблено Проєкт Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року, основними цілями якої є:

– забезпечення якісної та ефективної підготовки висококваліфікованих робочих кадрів та фахівців середньої ланки з урахуванням вимог суспільства та економічної системи;

– оперативне реагування на зміни у соціумі та економіці;

– забезпечення широких можливостей для різних верств та груп населення у формуванні необхідних умінь та прикладних кваліфікацій протягом усього періоду трудової діяльності (Проект Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, 2020).

Досягнення окреслених цілей можливе за умови відповідного забезпечення освітніх організацій системи середньої професійної освіти, що реалізують програми підготовки професій робітників, професійно-педагогічних кадрів, однією з категорій яких є бакалаври у галузі транспорту як інженерів-педагогів. Сучасне суспільство висуває до закладів освіти, зокрема й закладів вищої освіти (ЗВО), нові вимоги щодо конкурентоздатності і варіативності освітніх послуг. Саме ці вимоги стосуються й випускників напряму «Професійна освіта» (у межах дослідження – бакалаври у галузі транспорту) педагогічного університету, адже інженери-педагоги – це фахівці, які поєднує в собі глибоку інженерну підготовку з визначеного напряму техніки і фундаментальні психолого-педагогічні знання (Кабак, 2013). Випускники, отримавши ґрунтовні знання, мають можливість обирати: працювати викладачем у закладах професійно-технічної освіти (ЗПТО) чи інженером у певній галузі знань – у межах дослідження галузі транспорту.

Водночас необхідно врахувати, що вимоги до професійно-педагогічної діяльності майбутніх бакалаврів у галузі транспорту як інженерів-педагогів змінюються в напрямі:

– формування механізмів та інфраструктури гнучкого налаштування регіональних систем професійної освіти на потреби мінливого ринку праці в кількості та якості робочої сили (Горбатюк, 2011);

– трансформація змісту та технологій професійної освіти згідно з актуальними та перспективними потребами ринку праці та професійних стандартів (Брич, Білоус, Борисяк, & Брич, 2020);

– формування системи методичного забезпечення професійно-педагогічної освіти;

– створення умов для формування системи оцінки якості професійно-педагогічної освіти на основі принципів прозорості, об'єктивності, відкритості та суспільно-професійної участі (Бондаренко & Кожевніков, 2013).

Підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту (інженерів-педагогів) у педагогічних закладах вищої освіти належить до актуальних професійно-педагогічних проблем, що знайшла відображення в дослідженнях С. Артюх, Р. Горбатюка, О. Глузман, І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Пехоти, В. Семиченко, О. Хоменко та ін. Варто зазначити, що у наукових пошуках відображені різноманітні аспекти підготовки інженерів-педагогів окремих профілів, зокрема фахівців: з механізації сільського господарства (І. Бендера), комп'ютерного профілю (Р. Горбатюк), електро- та радіотехнічного профілів (Р. Гуревич), машинобудівельного профілю (О. Марковська), будівельного профілю (М. Михнюк), аграрного профілю (В. Мозговий), інженерів-педагогів автотранспортного профілю (І. Каньковський). Науковцями також розглядаються сучасні теорії та концепції розвитку професійної освіти (С. Бочарова, І. Лобач, Є. Громова, С. Демченко, Л. Шевчук, В. Яровий та ін.), теоретичні та науково-практичні розробки в галузі системної організації професійної освіти (М. Волошина, Р. Горбатюк, П. Кубрушко, В. Ягупов, Н. Stegmann та ін.). Однак недостатньо дослідженими залишаються питання щодо особливостей професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в сучасних соціально-економічних умовах. Варто відзначити, що система професійно-педагогічної (інженерно-педагогічної)

підготовки не є механічним поєднанням двох видів освіти – педагогічної і технічної, а є своєрідним новим видом системи знань, що ще більше підсилює актуальність обраного напрямку дослідження.

Матеріал і методи дослідження

Для уточнення змісту поняття базових понять та визначення особливостей професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в сучасних соціально-економічних умовах використано такі методи: аналіз нормативної бази, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з проблеми дослідження; синтез та узагальнення багаторічного досвіду, зокрема й власного, підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти.

Результати та їх обговорення

Сучасна виробнича економіка відчуває серйозний дефіцит у техніці, кваліфікованих робітниках та інженерах, підготовлених у системі початкової, середньої та вищої професійної освіти. Система інженерно-педагогічної освіти, яка сформувалася в умовах індустріального типу розвитку як іманентна частина професійно-педагогічної освіти у сучасних умовах не забезпечує безперервності підготовки інженерів-педагогів (якими є і майбутні бакалаври у галузі транспорту) як цілісної системи, не носить випереджальний характер у структурі, змісті та організації освітнього процесу, не пов'язана з розробкою прогностичної, соціально-педагогічної моделі педагога професійної освіти. Це досить яскраво ілюструють суперечності між:

– необхідністю модернізації інженерно-педагогічної підготовки кадрів у системі вищої освіти та недостатньо виявленими для цього теоретико-методологічними основами, а саме стратегіями розвитку сучасної професійної освіти загалом та інженерно-педагогічної зокрема;

– підходом до підготовки інженерно-педагогічних кадрів як закритої одновимірної моделі та необхідністю

проєктування відкритої поліфункціональної багатofакторної моделі, зорієнтованої на розвиток особистості, становлення особистості та професіонала;

– підвищеними вимогами до якості підготовки інженерів-педагогів, їхньої компетентності, розширення сфер діяльності та недостатня розробленість теоретичних основ сучасної системи професійно-педагогічної освіти та практики формування та розвитку професійно значущих особистісних якостей студентів закладів вищої освіти.

Професія інженера-педагога, як зазначає Н. Титова, відноситься до складної групи унікальних професій, що функціонують одночасно у двох різнорідних системах: «людина – людина», «людина – техніка» та їхня модифікація [Титова, 2018: 156]. Як комплексне поєднання суспільних, загальнонаукових, інженерних, психолого-педагогічних та методичних складників розглядає М. Фоміна зміст поняття «інженер-педагог», акцентуючи, що лише якісне засвоєння окреслених складників уможливує найповніше виконання випускниками покладених на них функцій (Фоміна, 2005).

Професійно-педагогічна діяльність майбутніх бакалаврів у галузі транспорту є симбіозом педагогічного та виробничо-технологічних складників. Особливість професійно-педагогічної діяльності, її характер і зміст визначає педагогічне завдання виховання і навчання конкретної робочої спеціальності для конкретного виробництва, що стоїть перед нею. Специфіка вищої професійної освіти полягає в тому, що майбутні бакалаври у галузі транспорту як інженери-педагоги організують процес навчально-виробничий процес в максимально наближених умовах до реального виробництва. А це означає, що педагогічна діяльність тісно пов'язана з виробничо-технологічною. Тому припускаємо, що об'єкт діяльності майбутніх бакалаврів у галузі транспорту як інженерів-педагогів двосторонній – це організація навчально-виробничого процесу та студенти, які мають стати висококваліфікованими робітниками у конкретній професії.

Оскільки діяльність інженерів-педагогів є багатоаспектною, складною динамічною системою, необхідно визначити її функції. Здійснений аналіз наукової літератури дає змогу узагальнити, що донині немає ще чіткого уявлення щодо професійних функцій інженерів-педагогів. Найчастіше науковці трактують їх як окремі види діяльності інженерів-педагогів: навчальна та виховна, громадська та педагогічна, навчально-виробнича діяльність, техніко-технологічна тощо (Кабак, 2013; Титова, 2018; Фоміна, 2013). Розглянемо лише деякі визначення поняття «функція», наведені педагогами-дослідниками: узагальнені характеристики основних обов'язків (Sysko, 2019); система взаємопов'язаних між собою практичних та психічних дій, спрямованих на вирішення конкретних завдань у професійній діяльності (Брич, 2020). Відтак, варто підсумувати, що науковці визначають поняття функції досить по-різному: одні дуже широко, інші обмежуються лише діями чи обов'язками. У межах статті опиратимемося на визначення поняття «функція» як одноманітну за своїм наповненням групу зі стійко повторюваними видами діяльності, реалізація яких притаманна певній категорії фахівців.

Загалом у професійній діяльності майбутніх бакалаврів у галузі транспорту, які навчаються у педагогічних закладах вищої освіти доцільно виокремити дві категорії функцій – педагогічні функції (інформаційна, розвиваюча, мобілізаційна, орієнтаційна) та загальні професійні функції (організаційна, техніко-технологічна, дослідницька, конструктивна, комунікативна), які спрямовані на вирішення професійно-педагогічних (інженерно-педагогічних) завдань.

Розглядаючи теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання М. Титова виокремлює такі їхні функції: навчання, виховання, розвиток; виробничо-технологічна, комунікативна, дослідницька, конструктивна, організаційна,

а також функція самоосвіти (Титова, 2018). Дещо іншою є позиція В. Брич та співавторів, які визначають поняття функції з урахуванням її частки в обсязі всього робочого дня інженерів-педагогів. Час дає змогу з високим рівнем достовірності оцінити трудовитрати виконання всіх функцій і навіть визначити питому вагу і місце кожної конкретної функції у структурі професійної діяльності. Тому автори виокремлюють дві групи функцій. Перша група – освітня, виховна, розвивальна, а друга – другорядна. Специфіку відносин із першою групою функцій автори визначають як «внутрішньо – зовнішні». Операційними функціями автори визначають ті функції, які організують навчально-виробничий процес, конкретні види діяльності. У професійно-педагогічній діяльності такими функціями є гностична, комунікативна, конструктивна, організаційна, виробничо-технічна (Брич, Білоус, Борисяк, & Брич, 2020: 95).

Особливості, характер та структура професійно-педагогічної діяльності майбутніх бакалаврів у галузі транспорту дає змогу узагальнити, що майбутні бакалаври у галузі транспорту як інженери-педагоги одночасно виконують два види функцій: психолого-педагогічну та профільну (галузеву). Це насамперед свідчить про те, що професійно-педагогічній діяльності властивий інтегративний характер. Психолого-педагогічна функція розуміється як певний вид соціальної діяльності, спрямованої на передачу накопичених суспільством цінностей та досвіду з метою особистісного розвитку та підготовки до виконання певних ролей у соціумі. Психолого-педагогічна функція є основною складовою професійно-педагогічної діяльності, пов'язаної з вирішенням соціально-педагогічних завдань, серед яких розробка освітнього середовища, організація діяльності студентів та формування команди, розвиток корпоративної культури (Бондаренко & Кожевніков, 2013). Розглянуті функції притаманні діяльності педагога та інженера, тому є

поліфункціональними та інтегрованими. Це забезпечує під час здійснення інженерно-педагогічної діяльності взаємозв'язок педагогічних та інженерних знань, єдність методик теоретичного та виробничого навчання, а також можливість здійснювати загальнопедагогічні та специфічні функції, характерні лише для інженерів-педагогів, якими є майбутні бакалаври у галузі транспорту (Гура, 2004:14).

Діяльність інженера-педагога передбачає всебічну підготовку як до практичного, так і до теоретичного навчання загалом за спеціальністю (аспектно), за дисциплінами професійного циклу (політехнічними, загальнопрофесійними та вузької спеціалізації), детермінованих конкретною професійною діяльністю визначеної сфери виробництва, що висуває підвищені вимоги щодо їхньої виробничо-технологічної підготовки (Волкова, 2019).

Тому підготовку майбутніх бакалаврів у галузі транспорту у спеціально-технологічному відношенні необхідно здійснювати не гірше, ніж педагогічну підготовку (варто констатувати, що обсяг спеціально-технологічної підготовки інженера-педагога поступається тим самим її показникам у політехнічних закладах вищої освіти). Для того щоб не втратити якості, спеціально-технологічну підготовку необхідно інтенсифікувати: компактно структурувати зміст, розробляти та впроваджувати «ресурсозберігаючі» освітні технології, шукати нові шляхи та можливості інтеграції психолого-педагогічних та спеціальних (інженерних) дисциплін.

Наступна особливість професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту у педагогічних закладах вищої освіти зумовлена специфікою їхньої професійної діяльності. Так, освітній процес у закладах професійної освіти є значно гнучкішим у порівнянні із загальноосвітньою школою. Це зумовлено залежністю навчально-виховного процесу від потреб ринку праці у фахівцях у галузі транспорту. Тому майбутні

бакалаври у галузі транспорту як інженери-педагоги постійно беруть участь у створенні нових освітніх програм, постійному вдосконаленні навчальних планів, розробці навчальних програм предметів, пошуку нових чи модернізації існуючих педагогічних технологій.

Ще одна особливість професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту у педагогічних закладах вищої освіти зумовлюється специфічними видами робіт, які характерні лише для педагогів професійної освіти. До них відносяться:

- організація та проведення навчально-виробничого процесу під час реалізації освітніх програм різного рівня та спрямованості;

- організація навчально-виробничої діяльності учнів/студентів з освоєння програм професійного навчання та (або) програм підготовки кваліфікованих робітників, службовців;

- педагогічний контроль та оцінка освоєння кваліфікацій робітників у процесі навчально-виробничої діяльності учнів;

- розробка програмно-методичного забезпечення навчально-виробничого процесу; розробка виробничо-технічної документації, забезпечення виробничого процесу у навчальних майстернях, обслуговування матеріально-технічної бази лабораторій та кабінетів, оволодіння цифровими технологіями, освоєння нових технологічних процесів та техніки;

- організаційно-педагогічний супровід групи (курсу) учнів/студентів, які навчаються за програмами середньої професійної освіти;

- соціально-педагогічна підтримка учнів/студентів за програмами середньої професійної освіти в освітній діяльності.

Окрім того, освітній процес у середніх професійних закладах освіти стає здебільшого навчально-виробничим: у професійній освіті розвинена система практикумів та

практик, виробниче навчання з різними варіантами, лабораторно-практичні заняття. Відтак, професійно-педагогічна діяльність майбутніх бакалаврів у галузі транспорту як інженерів-педагогів – це інтегративна діяльність, спрямована на підготовку учнів за професіями робітників, розвиток їхньої професійної культури, досягнення високого рівня професійної компетентності у процесі виробничого навчання згідно з вимогами сучасного ринку праці. Організація та проведення навчально-виробничого процесу учнів за робітничими професіями є для інженерів-педагогів провідним видом професійно-педагогічної діяльності для здійснення якої необхідно створити певні умови.

Висновки

Особливістю професійно-педагогічної освіти та її основною метою є підготовка та виховання майбутніх бакалаврів у галузі транспорту як інженерів-педагогів, які володіють системою інженерних знань, навичок та умінь у певній сфері виробництва та здатних на професійній основі здійснювати професійно-освітні функції в установах професійної освіти I – II рівнів акредитації.

Професійно-педагогічна освіта, що формується на основі культури «техно», для обслуговування якої вона і призначена, передусім зорієнтована на уніфіковане розуміння людини-функції (продуктивної сили), що цілком вписується в потреби технологічної, техногенної цивілізації. Про це свідчить і генезис інженерно-педагогічної освіти в Україні.

Досліджуючи специфічні властивості професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в сучасних соціально-економічних умовах враховано методологічне положення, що тут взаємоперетинаються дві сфери діяльності з принципово різними підставами організації цієї діяльності. Очевидно, для однієї з них провідною є взаємодія «людина – машина», а для

іншої – «людина – людина». Вже це визначає можливість виникнення суперечностей з організацією освітнього процесу з підготовки інженерно-педагогічних кадрів.

Така можливість ставала реальнішою в процесі оформлення відомої концепції «двох культур» (Ч. Сноу), що дає змогу пояснити причину того, яким чином культура «техно» своєю раціональністю детермінувала весь культурний простір людини. Під її тиском системи освіти почали набувати технократичного характеру, який властивий індустріальному типу цивілізаційного розвитку, а сама педагогіка значною мірою перетворилася на теорію та практику складання нормативних описів, послабивши розуміючу, рефлексуючу та інтерпретуючу функції.

В результаті освіта в її нинішньому стані, з одного боку, не завжди піднімається навіть до рівня технократичного мислення, що володіє певними позитивними рисами, з іншого – втрачає культурний, моральний, особистісний, предметно-змістовий та предметно-діяльнісний контексти та зміст.

Сутнісно різні аспекти (властивості) професійно-педагогічної освіти в педагогічних закладах вищої освіти з властивими їй внутрішніми суперечностями зрештою спричиняють те, що існуючі організаційні форми сучасної цивілізаційної практики – освіта, управління, бізнес – сьогодні відтворюють такий різновид *homofaber*, який можна назвати «людиною функціонуючою», тобто лише гвинтиком тієї чи іншої системи, чие завдання – відповідати певним корпоративним вимогам та забезпечувати функціонування структури, частиною якої вона є.

Для подальшого вдосконалення системи професійно-педагогічної освіти необхідно брати до уваги властиві їй особливості, закономірності та суперечності та враховувати, що в сучасних умовах:

– основні напрями розвитку системи професійно-педагогічної освіти майбутніх бакалаврів у галузі транспорту

визначаються вимогами, що висуваються системою підготовки кваліфікованих робітників, фахівців середньої ланки та високотехнологічним виробництвом;

– для сучасної професійної освіти потрібен педагог професійного навчання особливого типу – фахівець із вищою освітою, який має галузеву, психолого-педагогічну та технологічну (виробничу) підготовку.

У найближчій перспективі ключовими завданнями професійно-педагогічної підготовки є:

1) реалізація інтегрованої підготовки фахівців згідно з Стандартами вищої освіти України спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»;

2) додаткова психолого-педагогічна підготовка випускників галузевих закладів вищої освіти чи відповідна діяльності додаткова галузева підготовка випускників, які завершили навчання в педагогічних закладах вищої освіти.

Література

1. Проект Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Projekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhsvity%20do%202023.pdf>

2. Кабак В. В. Особливості використання електронних дидактичних видань у процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів. *Strategiczne pytania światowej nauki – 2013. Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. Przemysł: Nauka i studia, 2013. Vol. 14. Pedagogiczne nauki. P. 58–60.*

3. Горбатюк Р. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Р. М. Горбатюк. Тернопіль, 2011. 46 с.

4. Брич В., Білоус Л., Борисяк О., Брич Б. Управління підготовкою робітничих кадрів: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2020. 195 с.

5. Бондаренко Т. С., Кожевніков Г. К. Методи і моделі формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до розробки та використання комп'ютерних навчальних систем: монографія. Харків: УПА, 2013. 342 с.

6. Титова Н. М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: монографія / за ред. М. С. Корця. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 352 с.

7. Фоміна М. В. Структурування змісту психолого-педагогічної підготовки інженерів машинобудівного профілю: автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. / М. В. Фоміна. Вінниця, 2005. 20 с.

8. Sysko N. The leading principles teachers' professional development of the professional (vocational) education. *Bulletin of Postgraduate Education (Series «Educational sciences»)*. 2019. Vol. 8 (37). P. 136–152.

9. Гура С. О. Організаційно-педагогічні умови адаптації майбутніх інженерів-педагогів: автореф. дис. ... канд пед. наук: 13.00.04. Харків, 2004. 21 с.

10. Волкова Н. В. Підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання комунікативних технологій у закладах професійно-технічної освіти. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2019. № 1 (17). С. 105–111.

Федорейко І. В., Горбатюк Р. М.

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах

Анотація

Інтенсивні зміни соціально-економічних умов, пов'язані з розвитком ринків праці та робочої сили, вимагають зміни якості

підготовки фахівців, які володіють не лише спеціальними знаннями, а й певними якостями, що забезпечують їхню конкурентоздатність та професійну мобільність. Це актуалізувало проблему модернізації сучасної професійно-педагогічної освіти як системи підготовки педагогів професійного навчання, зокрема й бакалаврів у галузі транспорту. **Мета статті:** проаналізувати теоретичні та практичні аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту у педагогічних закладах вищої освіти. **Методи дослідження:** аналіз, систематизація, аналіз, спостереження та узагальнення. **Результати.** Встановлено, що професійно-педагогічна освіта майбутніх бакалаврів у галузі транспорту є особливим видом вищої освіти, що значно відрізняється від галузевої (інженерно-технічної, аграрної, економічної) та власне педагогічної та здійснюється у системі професійно-педагогічної освіти. Специфіка професійно-педагогічної освіти полягає у підготовці кадрів для реалізації освітніх програм професійної спрямованості в закладах професійної освіти I – II рівнів акредитації. **Висновки.** Ключова для професійно-педагогічної освіти ідея інтеграції галузевої та психолого-педагогічної підготовки дає змогу підготувати професійно мобільного фахівця необхідної кваліфікації. Надзвичайно важливо не допускати пріоритетність галузевого чи педагогічного компонентів у змісті професійно-педагогічної освіти, оскільки обидва компоненти є рівнозначними. У найближчій перспективі ключовими завданнями професійно-педагогічної підготовки є реалізація інтегрованої підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту; додаткова психолого-педагогічна підготовка випускників галузевих закладів вищої освіти чи відповідна діяльності додаткова галузева підготовка випускників, які завершили навчання в педагогічних закладах вищої освіти. Подальші наукові пошуки вбачаємо в прогнозуванні та проектуванні розвитку системи професійно-педагогічної освіти.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, майбутні бакалаври у галузі транспорту, інженери-педагоги, інтегрована підготовка.

Наукове, науково-виробниче,
навчальне видання

PROFESSIONAL EDUCATION: Methodology, Theory and Technologies.
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: методологія, теорія та технології

Збірник наукових праць

Випуск 18

Редакційна колегія залишає за собою право редагувати та скорочувати текст.

У разі передруку посилання на видання «Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології» обов'язкове.

Адреса редакції: Україна, 08401 м. Переяслав, Київської обл.,
вул. Сухомлинського, 30, кафедра професійної освіти (ауд. 322).
E-mail: phdpu.nfv@gmail.com

П 84 Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології : зб. наук. праць / Університет Григорія Сковороди в Переяславі. – Переяслав: Домбровська Я. М., 2023. – Вип. 18. – 292 с.

Збірник містить наукові статті з викладом результатів теоретичних і експериментальних досліджень актуальних проблем професійної освіти в Україні та світі.

Видання адресовано науковцям, молодим дослідникам, педагогам, усім, хто цікавиться національною практикою та світовими тенденціями і новаціями в освітній галузі.

Автори несуть відповідальність за достовірність представленої у статтях інформації, точність назв, цифр, прізвищ та цитат.

УДК 378:001.8(082)

П 84

Scientific, scientific and production,
educational edition

PROFESSIONAL EDUCATION: Methodology, Theory and Technologies.
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: методологія, теорія та технології

The collection of scientific papers

Volume 18

The Editorial Board reserves the right to edit and streamline the text.

In the case of a reprint, a reference to the publication «Professional education: methodology, theory and technologies» is mandatory.

Address of the editorial office: 08401, Ukraine, Kyiv reg., Pereiaslav,
30, Sukhomlynskyi Str., The Department of Professional Education (off. 322).
E-mail: phdpu.nfv@gmail.com

P 84 Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології (2023). Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. Volume 18. 292 p.

The collection includes the scientific works with the results of theoretical and experimental research on the current problems of professional education in Ukraine and the world.

It is addressed to scholars, young researchers, teachers, and everyone who is interested in national practice and world tendencies and innovations in the field of education.

The authors are responsible for a verity of the information given in the articles, an accuracy of titles, numbers, names and citations.

UDK 378:001.8(082)
P 84

Підписано до друку 22.12.2023 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Наклад 100.
Зам. № 90. Ум. друк. арк. 10,6.

Виробник ФОП Домбровська Я.М Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців ДК № 6366 від 22.08.2018 р.
08055, Київська обл., Макарівський р-он., с. Вільне,
e-mail: devis519@ukr.net
